

עפ"ג 55777/05/20 - עברון- תממ מיחזור - שותפות מוגבלת, קיבוץ עברון - ניהול ואחזקות בע"מ נגד מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה, משה גרינברג, אבירם שלמה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייליים

עפ"ג 55777-05-20 עברון- תממ מיחזור - שותפות מוגבלת ואח' נ' מדינת ישראל ואח' 16 יולי 2020

בפני הרכב כבוד השופטים:

י. גריל, שופט עמית [אב"ד]

כ. סעב, שופט

א. בולוס, שופט

המערערים:

1. עברון- תממ מיחזור - שותפות מוגבלת

2. קיבוץ עברון - ניהול ואחזקות בע"מ

ע"י ב"כ עוה"ד מ. הלר ואח'

נגד

המשיבים:

1. מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה

באמצעות עוה"ד במחלקת אכיפה בלשכה המשפטית של

המשרד להגנת הסביבה ונציגי היועץ המשפטי לממשלה

ע"י ב"כ עוה"ד אסף תומר

2. משה גרינברג

3. אבירם שלמה

הודעת ערעור מיום 25.5.20 על פסק-דין של בית-משפט השלום בחיפה (כב' השופט זאיד פלאח) מיום 22.1.20 בת"פ 37109-03-16.

פסק דין

א. בפנינו ערעור על הכרעת הדין של בית-משפט השלום בחיפה (כב' השופט זאיד פלאח) מיום 5.11.19 בת"פ 37109-03-16, לפיה הורשעו שתי המערערות בעבירות של ניהול עסק בניגוד לתנאי רישיון העסק, זיהום מים, מפגע ריח וזיהום אוויר.

כמו-כן מוגש הערעור על גזר הדין של בית-משפט קמא מיום 22.1.20 לפיו נדונה המערערת מס' 1 לתשלום קנס בסכום של 600,000 ₪ וחתימה על התחייבות על סך 1,200,000 ₪, ואילו המערערת מס' 2 נדונה לתשלום קנס של 350,000 ₪ וחתימה על התחייבות על סך 700,000 ₪.

ב. הנסיבות הצריכות לעניין הן בתמצית אלה:

המערערת מס' 1 (עברון תממ מיחזור) שותפות מוגבלת הרשומה החל מיום 6.2.2002, עוסקת בהטמנה ובמיחזור של אשפה ומנהלת אתר להטמנת פסולת בקיבוץ עברון.

המערערת מס' 2, קיבוץ עברון - ניהול ואחזקות בע"מ היא חברה פרטית המאוגדת מיום 25.10.1998 ועוסקת או מעורבת בין היתר בניהול האתר הנ"ל מאז חודש מאי 2014.

ג. כתב-האישום המתוקן בשנית (להלן: "**כתב-האישום**") שהגישה המדינה (ביום 20.11.17) כנגד מערערות אלה כלל גם את הנאשם מס' 3, שהיה במועד הרלוונטי לכתב האישום מנכ"ל במערערת מס' 1 ומנהל האתר מטעם המערערת מס' 2, וכן את נאשם מס' 4 שהיה במועד הרלוונטי מנהל התפעול של האתר.

הנאשמים מס' 3 ומס' 4 הורשעו אף הם לפי הכרעת הדין של בית-משפט קמא ודינם נגזר, אך הם בחרו שלא להגיש ערעור.

בכל מקום בו נתייחס להלן לכלל הנאשמים אשר בכתב-האישום, דהיינו, הן המערערת מס' 1, המערערת מס' 2, הנאשם מס' 3 והנאשם מס' 4 ייקראו אלה: "**הנאשמים**".

ד. כעולה מן הפסקה "רקע כללי" שבכתב האישום, היו למערערות מס' 1 ומס' 2 ו/או לאתר המטמנה, בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, רישיונות עסק לניהול אתר לסילוק פסולת, לפי פריט 5.1 ד' לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), תשנ"ה-1995. ביום 19.3.2002 הותנו תנאים נוספים ברישיון העסק של המערערת מס' 1 על ידי המשרד להגנת הסביבה.

נטען בכתב-האישום, כי בתקופה שתחילתה ביום 10.3.2010 ועד 8.11.2010 הפעילו הנאשמים את האתר בניגוד לתנאי רישיון העסק, ובכלל זה: העדר תשתיות איטום כנדרש וכיסוי בלתי מספק בתא ההטמנה, גלישת פסולת, וקיומם של תשטיפים במקום, שלא טופלו כנדרש.

עקב חלק מן ההפרות נשלחה למערערת מס' 1 ולנאשם מס' 3 ביום 31.5.2010, התראה לפי סעיף 20כ"א לחוק המים, תשי"ט-1959, ולפי סעיף 14 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968, וכן הזמנה לשימוע.

נטען עוד, שלמרות מכתב ההתראה, המשיכו הנאשמים ביום 3.6.10 וביום 23.6.10 להפעיל את האתר בניגוד לתנאי רישיון העסק, ובכלל זה גרמו למפגעי ריח, העדר כיסוי פסולת כנדרש, ושטיפת משאיות במקום לא מאושר, ללא תשתיות איטום, העדר תשתיות בתא ההטמנה, וקיומם של תשטיפים לא מנוקזים.

ביום 27.6.10 נערך למערערות ולנאשם מס' 3 שימוע במשרד להגנת הסביבה ובסיכומו נקבע, כי הנאשם מס' 3 יקפיד על התפעול השוטף של האתר. דווח עוד, כי באותו יום החל לפעול מתקן לטיפול בתשטיפים, ואף נקבע סיור לבדיקת יעילותו. למרות זאת, כך נטען בכתב-האישום, המשיכו הנאשמים להפעיל את האתר בניגוד לתנאי רישיון העסק ובכלל זה: הטמנת פסולת בתא ללא תשתיות מלאות כנדרש, ליקויים בניקוז וטיפול בתשטיפים, שטיפת כלים על משטחים לא אטומים ושלא כנדרש, וכיסוי פסולת שאינו מספק.

בנוסף המשיכו מפגעי ריח מן האתר והימצאותם של בעלי חיים, בעיקר בעלי כנף וכלבים, שניזונו משאריות הפסולת.

בתאריך 27.5.14 הוטנו תנאים נוספים ברישיון העסק של המערער מס' 2 ושל האתר. תנאי רישיון העסק נמסרו לנאשם מס' 3 ביום 2.6.14.

עד כאן תמצית הנטען בפרק "רקע כללי" שבכתב האישום.

ה. בתיאור העובדות המהוות את העבירה, נטען בכתב-האישום, כי ביום 4.12.2011 נשלחה למערער מס' 1 ולמערער מס' 3 התראה לפי סעיף 20 כ"א לחוק המים, התשי"ט-1959, ולפי סעיף 14 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 והזמנה לשימוע.

ביום 20.12.11 נערך למערער מס' 1 ולמערער מס' 3 שימוע במשרד להגנת הסביבה, בסיכומו הובהר למערערות מס' 1 ומס' 2, כי המשרד להגנת הסביבה רואה בחומרה רבה את הפרת תנאי רישיון העסק אגב גרימת מפגעים וחשש לזיהום מים, וכי המשרד להגנת הסביבה ימשיך לפקח ולבקר את פעילות האתר ועשוי לנקוט באמצעים משפטיים כנגד האתר ומנהליו.

ו. כתב-האישום מייחס למערערות שורה של מפגעים שנמצאו בסיורים שנערכו באתר המטמנה בתאריכים שונים: 15.2.2012, 2.11.2014, 19.11.2014, 3.12.2014, 26.1.2015, 29.1.2015, 9.3.2015, 10.3.2015, 23.3.2015, 21.4.2015, ובהם נמצאו מפגעים שונים בשטח המטמנה, כגון, פסולת קלה הכוללת ניילונים, קרטונים, ואריזות מזון מפוזרת מחוץ לשטח האתר.

רוב שטח התא הפעיל לא כוסה כלל; הפסולת הגלויה מושכת בעלי כנף ובעלי חיים לאזור; ריחות רעים מאוד שהורגשו באתר אופייניים לפסולת ביתית; השיפועים בקצה האתר נראים תלולים מידי דבר שאינו מאפשר לאדמת הכיסוי להיתפס על הפסולת; פסולת ביתית בכמויות גדולות נמצאת מחוץ לתא קליטת הפסולת ומעלה ריח רע מאוד; אזורים חשופים בחזית תא ההטמנה בתחתית; נמצאו מספר בריכות של תשטיפים בתחתית תא ההטמנה הפעיל; כמו-כן תשטיפים מן האתר זורמים אל נחל בית העמק הסמוך; כמויות עצומות של נזלים החשודים כתשטיפים נראו בוודאות במספר מוקדים במעלה האתר כשהם זורמים מטה ומצטרפים למאגר הגדול שזרם דרך תעלת הניקוז לעבר נחל בית העמק.

ממצאי הדגימות שנלקחו בסיוור מיום 10.3.2015 הכילו מגוון גדול של חומרים כימיים אורגניים ובקטריאליים בריכוזים גבוהים באופן המהווה מקור לזיהום מקורות מים.

כמו-כן נמצאו תשטיפים זורמים מגוף הפסולת אל שטחים לא אטומים לחלחול, ואל תעלת ניקוז חיצונית הזורמת אל מחוץ לשטח האתר תוך זיהום מים עיליים ומי תהום.

ז. עוד יצוין, כי בסיוור שנערך ביום 16.6.2015 הורגש באוויר ריח אופייני לאתר פסולת במרחק גדול מן האתר, ככל שהתקרבו לאתר עוצמת הריח התגברה. בצד הצפוני של האתר נראה למרחוק ששטחים עצומים אינם מכוסים בעפר, בניגוד להנחיות הקבועות בחוק, ואילו בחלקים אחרים היה כיסוי חלקי בלבד. השיפועים במדרונות היו חדים מאוד באופן שאינו מאפשר כיסוי ראוי וברירת התשטיפים העלתה צחנה עזה. פסולת ביתית הייתה גלויה ללא כיסוי.

ח. גם בסיוור מיום 7.10.15 הורגש באתר מפגע ריח חזק מאוד ולא נעים של אשפה. ביום 8.10.15 הורגשו במקום מפגעי ריח חזקים מאוד ולא נעימים של אשפה.

ביום 9.12.15 הורגש באתר ריח חזק של ביו-גז ממתקן הגנרטור, נצפו גם בריכות תשטיפים גדולות ושטח הפסולת החשופה במהלך יום העבודה היה גדול מאוד ולגובה רב.

בסיוור מיום 15.12.15 נמצאה שכבת פסולת נרחבת אשר לא כוסתה בסיום יום העבודה.

ט. נטען בכתב-האישום, כי במעשים ומחדלים אלה ניהלו הנאשמים את האתר בניגוד לתנאי רישיון העסק שניתן להם, לא נמנעו מכל פעולה מזהמת מים או שעלולה לגרום לזיהום מים, במישרין או בעקיפין, מיד או לאחר זמן, גרמו לריח חזק ובלתי סביר המפריע או עשוי להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים, ולא נקטו באמצעים הנדרשים על-מנת למנוע זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתר לסילוק פסולת.

באשר לנאשמים מס' 3 ומס' 4 צוין, שגם בהיותם נושאי משרה אצל המערערות מס' 1 ו/או מס' 2, ובאתר, אחראים הם לביצוע העבירות הנ"ל הואיל והם הפרו את חובתם כנושאי משרה לפקח ולעשות כל שניתן למניעת העבירות על ידי המערערות ו/או מי מטעמן.

י. כתב-האישום מייחס למערערות מס' 1 ומס' 2 את העבירות הבאות:

1. ניהול עסק בניגוד לתנאי רישיון עסק שניתן לו - עבירות לפי סעיפים 4, 7 ו-14 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 (ריבוי עבירות).

2. אי-הימנעות מכל פעולה המזהמת מים או עלולה לגרום לזיהום מים, במישרין או בעקיפין, מיד
עמוד 4

או לאחר זמן, לפי סעיפים 20ב' ו-20כ"א לחוק המים, התשי"ט-1959 (ריבוי עבירות).

3. גרימת ריח חזק או בלתי סביר המפריע או עשוי להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים, לפי סעיפים 3 ו-11(א) לחוק מניעת מפגעים, התשכ"א-1961 (ריבוי עבירות).

4. אי-נקיטת אמצעים למניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתר לסילוק פסולת לפי תקנות 3, 6 ו-12 לתקנות למניעת מפגעים (מניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת), התש"ן-1990, יחד עם סעיפים 11(א) ו-14 לחוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961 (ריבוי עבירות).

י"א. בישיבת בית-משפט קמא מיום 29.1.18 כפרו הנאשמים בעובדות כתב-האישום.

באשר לפרק "רקע כללי" הודו הנאשמים בסעיפים 1, 7-3, 10 ו-12.

באשר לסעיף 2 כפרו הם בכך שהמערערת מס' 2 עוסקת או מעורבת בניהול האתר. בנוגע לסעיף 8 - כפרו הנאשמים, וטענו שהם הפעילו את האתר בתאריכים אלה, אך לא בניגוד לתנאי רישיון העסק. בנוסף כפרו הם בסעיפים 9 ו-11.

באשר לפרק בכתב-האישום שעניינו "תיאור העובדות המהוות עבירה" טענו הנאשמים שכל העבירות התיישנו.

בנוגע לעובדה 1 - הודו הנאשמים, אך טענו לחוסר רלוונטיות לאישום.

בנוגע לסעיפים 12-3, 14 (מופיע פעמיים בכתב-האישום) ו-17-15 - הודו הנאשמים שנערך סיור, אך לא הודו בממצאים. כמו כן הודו הנאשמים בסעיף 13.

עוד ובנוסף כפרו הנאשמים בעובדה 2 וטענו, שהם אינם כופרים בכך שנערך שימוע, אבל כופרים לגבי סיכום הדברים, וכן לגבי מה שהובהר ולגבי האמירות שנאמרו שם. בנוסף כפרו הנאשמים בסעיפים 18-19.

י"ב. בפני בית-משפט קמא נפרשה מסכת הראיות בשלמותה.

בהכרעת הדין דחה בית-משפט קמא את טענת ההתיישנות שהועלתה מטעם ההגנה. נקבע, שהאירועים הרלוונטיים לקביעת אחריות הנאשמים הם כל האירועים שהתרחשו החל מיום 2.11.09 והלאה, אך לא אירועים שקדמו למועד זה עקב התיישנותם.

בית-משפט קמא קבע, כי בהתאם לתנאי רישיון העסק משנת 2002 (ת/48) כלולים כל הנאשמים בהגדרה שניתנה ל-"בעל האתר" או "בעל העסק", וכך גם באשר לתנאי רישיון העסק משנת 2014 (ת/44).

נקבע עוד בהכרעת הדין, כי המערערת מס' 1 היא שותפות המחזיקה באתר ובנכסיו, מפעילה את האתר הלכה למעשה, והיא בעלת רישיון העסק, ומחויבת לעמוד בתנאיו.

המערערת מס' 2 היא חברה של הקיבוץ, אשר מחזיקה באתר המטמנה שנמצא בשטח הקיבוץ.

הנאשמים מס' 3 ומס' 4 הם אלה אשר בהשגחתם בפיקוחם או בניהולם פועל העסק, כשהאחד הוא מנכ"ל האתר, והאחר הוא מנהל התפעול וההחזקה של האתר.

באשר למערערת מס' 2 נטען מטעם ההגנה, שאין ראיה בדבר החזקתה באתר, ומכל מקום אין היא עונה להגדרה של "בעל האתר המחזיק אתר", הקבוע בהגדרת רישיון העסק, ואולם בית-משפט קמא דחה טענה זו וקבע, שהמערערת מס' 2 הייתה חלק בלתי נפרד מניהול המטמנה, היא ניהלה יחד עם שאר הנאשמים את המטמנה וככזו היא החזיקה באתר ועונה על ההגדרה של בעל האתר המחזיק באתר.

באשר לנאשם מס' 3 קבע בית-משפט קמא, כי הוא מנהל את המטמנה ואחראי יחד עם אחרים לכל פעולותיה בהתאם להוראות החיקוק הרלוונטיות, ובאשר לנאשם מס' 4 קבע בית-משפט קמא, שהוא נושא משרה בתאגיד ומכאן שגם הוא נושא באחריות.

י"ג. בית-משפט קמא הוסיף וקבע, בשים לב לתשתית העובדתית שהונחה בפניו, כי המערערות הפרו את תנאי העסק בכל הנוגע לאי-כיסוי מספיק של שטח המטמנה בעפר, או כיסוי לקוי, וכן גלישת תשטיפים אל מחוץ לשטח המטמנה.

עוד נקבע, שהנאשמים או מי מהם, עשו פעולות שהיו עלולות להביא לזיהום מים.

בית-משפט קמא הוסיף, שעבירות לפי סימן א' של חוק מים, התשי"ט-1959, הן עבירות של אחריות קפידה. בית משפט קמא קבע, שחומר הראיות שבתיק, ובכלל זה גם חוות הדעת שהוגשה מטעם המדינה, מבסס את טענות ב"כ המדינה שהנאשמים לא נמנעו מכל פעולה העלולה לגרום לזיהום מים, במישרין או בעקיפין, מיד או לאחר זמן.

בנוסף קבע בית-משפט קמא, כי בכל הנוגע לעבירה לפי חוק מניעת מפגעים, התשכ"א-1961, גרמו המערערות מס' 1 ומס' 2 לריח חזק או בלתי סביר המפריע או עשוי להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים.

באשר לנאשמים מס' 3 ומס' 4 הוכח כנדרש, שהם לא נקטו באמצעים למניעת זיהום אויר וריח בלתי סבירים מאתר לסילוק פסולת.

י"ד. בסיכום דבריו קבע בית-משפט קמא בסופו של יום, שעלה בידי המדינה להוכיח כנדרש שהמערערות ניהלו עסק בניגוד לתנאי הרישיון שניתן להן, לא נמנעו מכל פעולה העלולה לגרום לזיהום מים, במישרין או בעקיפין, מיד או לאחר זמן, לא נקטו באמצעים למניעת זיהום אויר וריח בלתי סבירים מאתר לסילוק פסולת, וגרמו ריח חזק או בלתי סביר המפריע או עשוי להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים.

נוכח כל האמור הורשעו הנאשמים בעבירות שיוחסו להם בכתב-האישום.

ט"ו. בטיעונים לעונש בפני בית-משפט קמא טען ב"כ המדינה לקנס במתחם שבין 300,000 ₪ עד 1,000,000 ₪ בנוגע למערערות מס' 1 ומס' 2. באשר לנאשמים מס' 3 ומס' 4 טען ב"כ המדינה לקנס הנע בין 150,000 ₪ עד 400,000 ₪, ולרבות מתחם ענישה שבין 3 חודשי מאסר מותנה עד 6 חודשי מאסר בפועל, ולרבות התחייבות כספית לכל הנאשמים.

בסיכום דבריו ביקש ב"כ המדינה להטיל:

על המערערות מס' 1 קנס בסך 750,000 ₪ והתחייבות כספית כפולה.

על המערערות מס' 2 קנס בסך 400,000 ₪ והתחייבות כספית כפולה.

על הנאשם מס' 3 קנס בסך 150,000 ₪ והתחייבות כספית כפולה, ומאסר מותנה בן 6 חודשים.

על הנאשם מס' 4 קנס בסך 150,000 ₪, התחייבות כספית, ומאסר מותנה.

ט"ז. הסנגור טען בפני בית-משפט קמא, בין יתר הדברים, שהפסיקה אליה הפנה ב"כ המדינה את בית-משפט קמא דנה באתרי פסולת פיראטיים ומכאן שמדובר בנסיבות מחמירות בהשוואה למקרה שבפנינו משעסקין במטמנה מורשית, הפועלת עשרות שנים, עם השקעות גבוהות בתשתיות.

כמו-כן הפנה הסנגור את בית-משפט קמא לפסיקה בה הוטלה ענישה מתונה מזו שעליה התבססה המדינה בטיעוניה. לטעמו של הסנגור, הקנס בנוגע לשתי המערערות ביחד אמור לנוע במתחם שבין 100,000 ₪ ועד 300,000 ₪, ולפיכך ביקש, כי יוטל על שתיהן גם יחד קנס של 150,000 ₪, על הנאשם מס' 3 קנס בסך 25,000 ₪, ועל הנאשם מס' 4 קנס בסך 10,000 ₪.

י"ז. בית-משפט קמא עמד בגזר-דינו על החובה המוטלת על כלל האוכלוסייה לשמור על הטבע, כולל האוויר, הים היבשה ופנים כדור הארץ, כולל מי התהום, והדגיש בדבריו, שהענישה חייבת להעביר מסר ברור שאין לפגוע באיכות הסביבה, וכי מי שעובר עבירות מסוג זה עלול למצוא את עצמו מהיום והלאה מאחורי סורג וברית, וכי הסובלנות של בתי המשפט כלפי מבצעי עבירות מעין אלה פקעה ומעתה והלאה מדרג הענישה יעלה.

י"ח. בית-משפט קמא הביא בחשבון, שלביצוע המעשים קדם תכנון שהרי הנאשמים המשיכו בביצוע העבירות במשך מספר שנים, למרות הביקורות והסיוורים שנערכו. את החלק העיקרי של ביצוע העבירות יחס בית-משפט קמא למערכת מס' 1, לאחריה למערכת מס' 2, ולאחריה לנאשמים מס' 3 ומס' 4.

בית-משפט קמא הביא בחשבון את הנזק שעלול היה להיגרם, נוכח הפוטנציאל לזיהום כתוצאה ממעשי הנאשמים, וכן ציין, שקיבל את הטענה, כי הנאשמים ביצעו עבירות אלה מתוך רצון לחסכון כספי, שהרי הנאשמים יכלו להימנע מביצוע העבירות אילו הושקעו המשאבים המתאימים בטרם קבלת התראותיה של המדינה, ובוודאי שאחר קבלתן.

י"ט. באשר לטענת הסנגור בדבר האבחנה בין מטמנה מאושרת שהפרה את תנאי הרישיון שניתן לה, לבין מטמנה לא מאושרת, שכלל לא קיבלה רישיון, ציין בית-משפט קמא, כי ההבדל העיקרי מבחינת דיני איכות הסביבה בין שני סוגי מטמנות אלה הוא במהות הזיהום ובעצמת הפגיעה באיכות הסביבה.

יכול ומטמנה "פיראטית" זיהמה אך במעט את איכות הסביבה, ואילו מטמנה שקיבלה היתר כדון, אך הפרה אותו, עלולה לגרום זיהום חמור לאיכות הסביבה, והעונש שיוטל יהא בשים לב לחומרת הזיהום.

כ. את מתחם הקנס לגבי המערכות מס' 1 ומס' 2 העמיד בית-משפט קמא על טווח שבין 200,000 ₪ עד 800,000 ₪, ובצד זה התחייבות כספית כפולה, ואת מתחם הקנס לגבי הנאשמים מס' 3 ומס' 4 העמיד בית-משפט קמא על טווח שבין 20,000 ₪ עד 80,000 ₪ והתחייבות כספית כפולה, וכן מתחם ענישה שבין מאסר מותנה ועד 6 חודשי מאסר שניתן לרצותם בעבודות שירות.

כ"א. בנימוקיו לעונש העיר בית-משפט קמא, כי הוא מביא בחשבון, בין שאר השיקולים, גם את מאמצי הנאשמים לתקן את תוצאות העבירות והוסיף, כי שוכנע, שבשנים האחרונות הושקעו מיליוני שקלים כדי לעמוד בדרישות המשרד להגנת הסביבה וכדי לוודא שהעבירות שפורטו בכתב-האישום לא יישנו. הגם שבדו"ח שהוגש בטיעונים לעונש נמצאו לאחרונה שני ליקויים עיקריים, כדוגמת אלה שפורטו בכתב-האישום, חוזר ומציין בית-משפט קמא, כי שוכנע שהושקעו מאמצים וכספים רבים לתיקון המחדלים ולהימנע מהמשך ביצוע עבירות.

העדה מטעם המדינה, גב' מירה עופר, אישרה את טענת הסנגור, שקיים שיתוף פעולה חיובי בין המטמנה ומנהלה לבין המשרד להגנת הסביבה.

בסופו של יום הטיל בית-משפט קמא על המערערת מס' 1 קנס בסך 600,000 ₪ (בעשרה תשלומים) והתחייבות כספית ע"ס 1,200,000 ₪, ועל המערערת מס' 2 קנס בסך 350,000 ₪ (בעשרה תשלומים) והתחייבות כספית ע"ס 700,000 ₪.

על הנאשם מס' 2 הוטל קנס בסך 40,000 ₪, התחייבות כספית על סך 80,000 ₪, וארבעה חודשי מאסר על-תנאי. על הנאשם מס' 4 הוטל קנס בסך 10,000 ₪ והתחייבות כספית ע"ס 20,000 ₪.

כ"ב. המערערות מס' 1 ומס' 2 מיאנו להשלים הן עם הכרעת הדין והן עם גזר הדין וערעורן המפורט מונח בפניו.

בדין שהתקיים בפניו ביום 18.6.20, ולאחר שהתחלנו בשמיעת הטיעונים באשר להכרעת הדין, וקיימנו שיג ושיח עם באי כוח הצדדים, הצענו לב"כ המערערות כי יחזור בן מן הערעור על הכרעת הדין והעלינו הצעה באשר לגזר הדין, ואולם בכל הנוגע להצעתנו באשר לגזר הדין לא הושגה הסכמה משותפת.

לאחר שהובהר מפי ב"כ המדינה, כי ההרשעה שבהכרעת הדין מתייחסת לאירועים שהיו בתקופה **שלאחר** 4.12.11 (עמ' 3 לפרוט' שבפניו) הודיע ב"כ המערערת בשם מרשותו, כי הוא חוזר בו מן הערעור על הכרעת הדין (עמ' 4 לפרוט' שבפניו, ש' 30). לפיכך נדון בפסק דינו בערעור על גזר הדין בלבד.

כ"ג. תמצית נימוקי המערערות באשר לגזר הדין:

נטען, שבית משפט קמא סטה באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת וחרג לחומרה, ללא הצדקה ו/או הנמקה ממשית, הן ממתחם העונש ההולם והן מן העונש שבתוך המתחם, הנהוגים בפסיקה במקרים דומים.

נטען עוד, שבית משפט קמא לא יצר את האיזון הראוי בין הנסיבות הקשורות ו/או שאינן קשורות בביצוע העבירה ואשר יש בהן כדי להחמיר את הענישה, לבין אלה שיש בהן כדי להקל.

עוד טוענות המערערות, שבקביעת מתחם הענישה ההולם לא הביא בית-משפט קמא בחשבון את העדר הפגיעה והעדר הנזק, הגם שעניינים אלה אמורים היו להטות את הכף לזכות המערערות.

לטעמן של המערערות, לא נגרם נזק בפועל כתוצאה מביצוע העבירות.

בהתייחס לתשטיפים נטען, שלא הוכח כל נזק של זיהום מים. בעמ' 54 להכרעת הדין נקבע, שהמערערות ביצעו פעולות שעלולות היו להביא לזיהום מים, ובעמ' 71 נקבע, כי הזיהומים מסביבת המטמנה התווספו לזיהום שעלול היה להיגרם מפעילות המטמנה, ומכאן, כך מציין ב"כ המערערות, שאין המדובר בנזק שנגרם בפועל.

באשר לזיהום מי תהום טוענות המערערות, שכתב האישום לא ייחס להן זיהום מי תהום, אך המדינה ניסתה לטעון שסוגיה זו הועלתה תוך כדי ההליך בעדותו של מומחה ההגנה מר שפרן. בית-משפט קמא קבע, בעמ' 81 של הכרעת הדין, כי הוכח בפניו, שהנאשמים לא נמנעו מכל פעולה מזהמת או שעלולה לזהם את מי התהום, ואולם, כך טוען ב"כ המערערות, לא נקבע כי נגרם זיהום בפועל.

עוד טוענות המערערות, כי המדינה הגישה אנליזות מעבדה של שני דיגומים שבוצעו במים אשר בתעלה החיצונית למטמנה המובילה לנחל סמוך, ואלה התקבלו על ידי בית-משפט קמא כראיה קבילה למרות הטענות הרבות שהועלו מטעם ההגנה כנגד תוקפם של דיגומים אלה.

כ"ד. המערערות מוסיפות וטוענות, כי העבירות שהן הורשעו בהן אינן תוצאה של תכנון ולא נעשו במזיד הואיל והמטמנה משרתת את הציבור ומספקת לו מענה תברואתי יומיומי. העבירות הן ברובן תוצאה של נסיבות סביבתיות ואילוצים כפויים, ואף אם מדובר היה במחדלים הרי אין בכך כל תכנון מוקדם לביצוע העבירה.

כ"ה. באשר לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, ואשר יש בהן כדי להביא להקלה בענישה במסגרת מתחם העונש ההולם, טוענות המערערות, שחלק מנסיבות אלה נעדר מגזר הדין.

המערערות מצביעות על-כך שמטמנת עברון היא מאז שנת 2004 היחידה בארץ שרכשה והפעילה מתקן ייחודי לטיפול בתשטיפים בכל ארבע שנים לערך רוכשת המטמנה מתקן חדש בעלות של מיליוני שקלים. בנוסף פיתחה ומפעילה מטמנת עברון טכנולוגיה ייחודית לניצול גז המטמנה לייצור חשמל. המטמנה גם הרימה סוללות היקפיות כדי למנוע זליגת תשטיפים, הקימה גדרות בגובה 4 מטר כדי למנוע התעופפות ניירות ולכלוך וכן הביאה אדמה חדשה לכיסוי הפסולת.

כ"ו. בנוסף, מצביעות המערערות על-כך, שהעבירות נשוא כתב-האישום מתייחסות לאירועים שהתרחשו בין דצמבר 2011 לדצמבר 2015, ולפחות ביחס לחלק מאירועים אלה מדובר בפרק זמן ארוך שחלף, וביחס לחלקם מדובר באירועים נקודתיים שטופלו כבר בזמן שהתרחשו.

נטען עוד, שהמדינה התנהלה באופן שפגע בזכויותיהן של המערערות להליך הוגן, ובכלל זה ניסתה המדינה להרחיב חזית בשלב הסיכומים, התייחסה בכתב-האישום לאישומים שהתיישנו, וביצעה את איסוף הדגימות בצורה שאינה נכונה.

כ"ז. עוד נטען, שהמערערות שיתפו פעולה באופן מלא עם כל רשויות האכיפה ומיד לאחר הביקורות שביצעה המדינה הן השיבו לכל שאלה ועמדו בכל דרישה שהופנתה אליהן, והביעו רצון לתקן כל ליקוי שהוצג בפניהן, ושיתפו את המדינה בכל פעולה שהן עשו במטמנה בהקשר של תיקון ליקויים.

לעניין זה מפנה ב"כ המערערות לעדות גב' מירה עופר, מרכזת ענף פסולת מוצקה במחוז הצפון (עמ' 8 בגזר

הדין).

כ"ח. לטענת המערערות שגה בית-משפט קמא בכך שבניגוד לעקרון אחידות הענישה, ובהעדר שיקולים כבדי משקל המצדיקים סטייה מעקרון זה, חרג הוא לחומרה ממדיניות הענישה הנוהגת. נטען שבמקרים דומים, ובנסיבות דומות ואף חמורות יותר, הוטלה על נאשמים, כך לטענת ב"כ המערערות, ענישה מידתית ומקלה בהרבה מאשר במקרה נשוא הדין כאן.

בעניין זה מפנה ב"כ המערערות לפסיקה שלטענתו תומכת בעמדתו ומציין, כי באותם מקרים היו נסיבות חמורות מאלה שבעניינו, ואף הוכח כי נגרמו בפועל באותם מקרים נזקים מוחשיים כגון: זיהום מים, איור, קרקע ומפגעי ריח, אך למרות זאת הענישה באותם מקרים הייתה מקלה ומידתית ביחס לזו שבעניינו, הגם שמדובר היה באותם מקרים, כך לטענת ב"כ המערערות, בעבריינות סדרתית עם הרשעות קודמות ובעבירות שחזרו ונשנו לאחר שימועים וצווי הפסקה מנהליים.

כ"ט. עוד מדגיש ב"כ המערערות, כי חריגתו של בית-משפט קמא ממתחם העונש ההולם וסטייתו ממדיניות הענישה הנוהגת ומעקרון אחידות הענישה בולטת נוכח קביעתו במסגרת גזר הדין שהוא רואה בכל האירועים המתוארים בכתב-האישום משום אירוע אחד שבגינו נקבע מתחם ענישה אחד בנוגע לכל אחד מן הנאשמים. לטעמו של ב"כ המערערות, אמירה זו אינה מתיישבת עם מתחם הענישה החריג לחומרה שקבע בית-משפט קמא.

ב"כ המערערות מוסיף ומפנה לפסיקה נוספת שיש בה כדי להצביע לטענתו על מדיניות הענישה הרווחת בנושאים אלה על-מנת לבסס את טענתו שגזר הדין נשוא הערעור חורג ממתחם הענישה ההולם.

טענה נוספת מטעם המערערות היא, שמתחם הענישה שקבע בית משפט קמא חורג לחומרה ובאופן קיצוני אף מן הפסיקה שהביא ב"כ המדינה עצמו במסגרת הטענות לעונש.

מוסיף וטוען ב"כ המערערות, שהפסיקה עליה ביסס ב"כ המדינה את טיעונו, עוסקת במטמנות פיראטיות ובנסיבות שונות מאלה שבעניינו. בעקבות טיעונו זה של ב"כ המדינה הלך בטעות (כך לדעת ב"כ המערערות) גם בית-משפט קמא. בעוד שכתב האישום ייחס למערערות עבירות שנעשו במטמנה מורשית, המחויבת לעמוד בדרישות הרגולציה ופועלת מכוח רישיון עסק, התייחס בית-משפט קמא בקביעת מתחם הענישה ההולם לפסיקה הנוגעת למטמנות פיראטיות שבעצם הפעלתן הן עוברות על החוק ופועלות ללא כל פיקוח ופוטנציאל הנזק הסביבתי של מטמנות אלה גבוה בהרבה לעומת מטמנה מפוקחת.

ל. לטענת ב"כ המערערות, חרג בית-משפט קמא מעקרונות השוויון והצדק.

לטעמו של ב"כ המערערות אין המדובר במקרה שבפנינו בזיהום חמור שנגרם לסביבה או בעוצמת פגיעה גבוהה בערכים המוגנים, ואין מקום להשוות בין עניינו לבין מקרים הנוגעים למטמנות פיראטיות.

עוד טוען ב"כ המערערות, שעיון בנימוקים ובשיקולים של בית-משפט קמא, בפסקה 29 לגזר הדין, באשר למתחם העונש ההולם, מצביע על העדר הלימה בין אמירות בית-משפט קמא בהכרעת הדין לבין הנימוקים שבגזר הדין.

כך בגזר הדין (עמ' 19) מציין בית-משפט קמא, כי התחשב בנזק שנגרם כתוצאה מביצוע העבירות, ובעיקר הביא בחשבון את הנזק שעלול היה להיגרם עקב הפוטנציאל לזיהום מחמת מעשיהם של הנאשמים, ואולם, זולת קביעתו של בית-משפט קמא בעניין מפגעי הריח, עולה מתוך הכרעת הדין, שהן בעניין התשטיפים והן בעניין זיהום מי תהום לא נגרם נזק בפועל, אלא מדובר רק על פוטנציאל לנזק.

אף ביחס למפגעי הריח טוען ב"כ המערערות, כי בענייננו לא התקיים אף אחד מן התסמינים למפגעי ריח כפי שאלה פורטו בע"פ (מחוזי חיפה) 10261-08-17 **מדינת ישראל נ' שמן תעשיות בע"מ** (10.1.18), ולא הייתה כל תלונה על ריחות מן הסביבה הקרובה, גם לא מאנשי הקיבוץ. הריח שהובחן היה בתוך המטמנה עצמה, ובכך אין כל ליקוי. מפגע הריח, כך מלין ב"כ המערערות, נקבע בהכרעת הדין על בסיס חוש הריח של המפקחים, ולא באמצעות שיטות מקובלות, כגון צוות מריחים.

ל"א. בנוסף מלין ב"כ המערערות על-כך, שפעמיים שגה בית-משפט קמא: הפעם האחת, בהפרת היחס הראוי בין הנזק שצפוי היה להיגרם לבין הנזק שנגרם בפועל, וזאת משנתן בית-משפט קמא לפוטנציאל הנזק שיקול גבוה יותר מן השיקול של נזק בפועל, בה בשעה שלא נגרם נזק כלל.

הפעם השנייה הייתה, משנתן בית-משפט קמא משקל לפוטנציאל הנזק, למרות שפוטנציאל זה טרם התברר באופן סופי, וכלל לא הוכרע בהליך.

בהעדרו של נזק בפועל, כך טוען ב"כ המערערות, יש להקטין את מתחם העונש ההולם ולרכך את העונש שיוטל.

לטעמו של ב"כ המערערות הסוגיות הרלוונטיות לעניין הנזק: זיהום נחל בית העמק ומי התהום, נותרו פתוחות. לכן חולק ב"כ המערערות על דברי בית-משפט קמא בפסקה 29 לגזר הדין, שבקביעת מתחם העונש ההולם נלקח בחשבון בעיקר הנזק שעלול היה להיגרם.

ל"ב. ב"כ המערערות מוסיף ומצביע על דברי בית-משפט קמא בעמ' 19 לגזר הדין, שם נכתב, שהסיבות שהביאו את הנאשמים לביצוע העבירות הן כלכליות, דהיינו, העדר השקעת משאבים מתאימים מצד המטמנה, והרי לעומת זאת עולה לטענת ב"כ המערערות, מדברי בית-משפט קמא עצמו, שהמערערות השקיעו השקעות רבות במטמנה לשם צמצום ליקויים. היות המטמנה הנדונה באיכות גבוהה ביחס למטמנות אחרות בארץ, אף אושרה בעדות מטעם המשיבה עצמה (פסקה 95 להכרעת הדין).

ל"ג. ב"כ המערערות טוען, כי שגה בית-משפט קמא משקבע, בפסקה 126 להכרעת הדין, שקליטת פסולת

בימים גשומים, בהעדר יכולת לכסות אותה מחמת הגשמים, נבעה ממניעים של רווח כספי. לטעמו של ב"כ המערערות, היה על בית-משפט קמא להביא בחשבון כאפשרות סבירה שבמועד קליטת הפסולת בשעות הבוקר המוקדמות לא הייתה לעובדי המטמנה אינדיקציה לעוצמתם החריגה של הגשמים בשעות אחר הצהרים של אותו יום, ולכן לא יכלו העובדים לעצור את קליטת הפסולת.

בנוסף נטען, כי למעשה למטמנה אין שיקול דעת אמיתי באשר לקליטת הפסולת מן הרשויות, ובוודאי שלא בהעדר התראה מוקדמת, הואיל והימנעות מקליטת פסולת על ידי המטמנה פירושה היערמות פסולת ברחובות הערים והישובים בצפון ויצירת מפגע תברואתי חמור יותר.

ל"ד. באשר לקביעה כאילו בוצעו העבירות מן הטעם שהמערערות נמנעו מלהשקיע את המשאבים הנדרשים במטמנה מצביע ב"כ המערערות על עדותו של מר נחמן שגב, יו"ר הדירקטוריון בחברת הניהול, שהובאה בעמ' 8 לגזר הדין וממנה עולה, כי הוקמה בינתיים מטמנה חדשה שהושקעו בה כ-40 מיליון ₪ ואף נעשתה עבודת שיקום במטמנה הישנה. כמו כן נמצא בהקמה מתקן חדש לתשטיפים בעלות של מיליוני שקלים.

ב"כ המערערות אף מלין על-כך, שבית משפט קמא לא נתן ביטוי בשיקוליו לכך שהמטמנה הישנה נשואת כתב-האישום כבר אינה קיימת וכי הוקמה מטמנה חדשה בשטח הסמוך אליה בהשקעות עתק, בצידוד ובתשתיות מתקדמים ומטעמים אלה היה מקום להקל בגזר הדין וליתן ביטוי לצורך לעודד שיפור והתחדשות ולתקן את מחדלי העבר.

מוסיף ב"כ המערערות, שבשים לב לכך שהמערערות הן נורמטיביות וחיוניות לחברה, ובהתחשב בהשקעותיהן בטכנולוגיות הייחודיות והידידותיות לסביבה, לרבות העובדה שלא נגרם נזק, וכן חלוף הזמן מאז ביצוע חלק מן העבירות, עותר ב"כ המערערות לכך שמתחם הענישה ההולם בנוגע לשתי המערערות גם יחד ינוע בין קנס בסכום של 100,000 ₪ לקנס בסכום של 300,000 ₪, וכי הקנס שיוטל בפועל יהא ברף התחתון של המתחם דהיינו, קנס בגובה 150,000 ₪ על שתי המערערות גם יחד.

ל"ה. בדיון שהתקיים בפנינו ביום 18.6.20, חזר בו כמפורט כבר לעיל, ב"כ המערערות מן הערעור על הכרעת הדין ולכן כאמור מתמקדים אנו בערעור על גזר הדין.

ב"כ המדינה טען בפנינו, כי המדינה נלחמת בכל הארץ בתיקים מסוג זה מתוך מגמה להעלות את רף הענישה. בין היתר הצביע ב"כ המדינה על ערעור שהגישה המדינה ב-ע"פ (מחוזי חיפה) 1014-09-17 **מדינת ישראל נ' לין-א-מין מרין השקעות ונכסים בע"מ** (30.11.17) (להלן: "**עניין מרין השקעות**") על פסק הדין שניתן באותו ערעור, וציין שאין באפשרות המדינה לקבל את הצעתנו להקלה בקנסות הואיל ולגזר הדין שניתן על ידי בית-משפט קמא יש חשיבות באשר להרתעת היחיד והרתעת הרבים.

ל"ו. לעיצומו של עניין, ציין ב"כ המדינה, כי פרק ב' בכתב-האישום מתייחס ל-16 אירועים שמתוכם שלושה עמוד 13

אירעו ב-4.12.11 ובפברואר 2012, ושאר 13 האירועים הם משנת 2014.

ב"כ המדינה חזר והפנה לטיעונים המפורטים לעונש שהועלו בהרחבה בפני בית-משפט קמא. לטעמו, גזר הדין של בית-משפט קמא משקף את החומרה שקיבלה ביטוי בהכרעת הדין למעשים בהם הורשעו הנאשמים.

ב"כ המדינה סבור, שגזר הדין משקף את מגמת השנים האחרונות להעלות את רף הענישה בעבירות אלה, ולפי השקפתו הטלת קנס של 600,000 ₪ על המערערת מס' 1 איננו חריג, ובוודאי שקנס בסך 350,000 ₪ שהוטל על המערערת מס' 2 הוא בתחתית מתחם הענישה.

ל"ז. כמו-כן עמד ב"כ המדינה על-כך, שאין זו דרכה של ערכאת הערעור להתערב בענישה שהוטלה על ידי הערכאה הדיונית למעט מקרים חריגים בהם נפלה טעות בגזר הדין או שהענישה חורגת באופן קיצוני. לטעמו, הענישה לפי גזר-דינו של בית-משפט קמא איננה חריגה באופן קיצוני, וב"כ המדינה אף סבור שמתחם הענישה צריך היה להיות גבוה יותר.

אמנם, כך הוסיף ב"כ המדינה, בית-משפט קמא קבע, כי מדובר באירוע אחד, ואולם במסגרת אותו אירוע היו מספר מעשים. עוד ציין ב"כ המדינה, שבית משפט קמא התייחס למידת חלקם של כל אחד מן הנאשמים בעבירות שבוצעו.

בשים לב לראיות שהוצגו בשלב הטיעונים לעונש, לרבות העבר הקודם של המערערת מס' 1, חוסר ניקיון הכפיים, ואי-הבעת חרטה, הרי שגזר הדין שניתן בסופו של יום, כך לטענת ב"כ המדינה, אף יכול היה להיות חמור יותר ובוודאי שהוא אינו כה חריג וקיצוני שיהא בו כדי להצדיק את התערבות ערכאת הערעור.

בין היתר הפנה ב"כ המדינה לעניין **מרינ השקעות**, שם צוין בין היתר:

"ובשים לב לחובתה של מערכת המשפט להירתם למיגור התופעה של השלכת פסולת באופן בלתי מבוקר ועל מנת להביא לשיפור באיכות הסביבה בה אנו חיים".

ב"כ המדינה אישר אמנם שבאותו מקרה מדובר היה בהשלכת פסולת "פיראטית", אך לדבריו, לתושבים אין זה משנה אם המפגע הסביבתי נגרם בגלל השלכת פסולת "פיראטית", או כתוצאה ממטמנה הפועלת עם רישיון, הואיל ובסופו של דבר מדובר בנזק סביבתי.

ל"ח. באשר לטענת המערערות שהן השקיעו 40 מיליון ₪ במטמנה חדשה, וזאת לאחר שרכשו את השטח מרשות מקרקעי ישראל והקימו שם מטמנה חדשה, ציין ב"כ המדינה, שהמערערות עשו את הצעד הזה הואיל והמכסה של המטמנה הישנה נשואת הדיון מוצתה ולכן היה צורך להשיג שטח לצורך מטמנה חדשה כדי שהמערערות תוכלנה להתפרנס. הדבר לא נעשה כתרומה מצד המערערות, ומה גם שלפי

דברי העדה מירה עופר, מרכזת ענף פסולת מוצקה במחוז הצפון של המשרד להגנת הסביבה מסתבר, שגם באותה מטמנה הנחשבת כמטמנה טובה, עדיין קיימות בעיות.

ל"ט. לטעמו של ב"כ המדינה, גזר הדין אינו מצוי ברף החמור והוא משקף כנדרש הן את הנסיבות של ביצוע העבירות, והן את הנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה, ונותן ביטוי לכך שמדובר בעבירות כלכליות ומפנה את הזרקור לכך שעל המזהם לשלם על מעשיו, כך שבגזר הדין של בית-משפט קמא יש חשיבות ביחס להרתעת הרבים.

מ. ב"כ המערערות השיב על דברים אחרונים אלה של ב"כ המדינה וציין, שההשקעה שביצעו המערערות הייתה לא רק לצורך רכישת שטח להקמת מטמנה חדשה, אלא גם לצורך יצירת השקעה בתשתיות טובות, בסטנדרטים גבוהים ביותר, והכל בפיקוח המשרד להגנת הסביבה.

באשר לעדות גב' מירה עופר מן המשרד להגנת הסביבה, בעמ' 182 לפרוט', ציין ב"כ המערערות, שכאשר עדה זו נשאלה האם היא מסכימה ששיתוף הפעולה עם המטמנה הוא תקין וחיובי היא השיבה בחיוב.

נטען עוד, שגם המטמנה הישנה עבדה בשיתוף פעולה מלא עם המשרד להגנת הסביבה.

מ"א. לאחר שנתנו דעתנו לכתב האישום שהוגש לבית משפט קמא, להכרעת הדין ולגזר הדין, לנימוקי הודעת הערעור, ולטיעונים של באי כוח שני הצדדים הן בפני בית-משפט קמא והן בפנינו, מסקנתנו היא שיש מקום לקבל חלקית את ערעורן של המערערות באשר לגזר הדין ולהפחית מסכומי הקנסות שהוטלו על המערערות מס' 1 ומס' 2.

מ"ב. המערערות הורשעו בעבירות של:

ניהול עסק בניגוד לתנאי רישיון העסק שניתן לו (סעיפים 4, 7 ו-14 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968), (ריבוי עבירות).

אי-הימנעות מכל פעולה המזהמת מים או עלולה לגרום לזיהום מים, במישרין או בעקיפין, מיד או לאחר זמן (סעיפים 20ב' ו-20כ"א לחוק המים, התשי"ט-1959), (ריבוי עבירות).

גרימת ריח חזק או בלתי סביר המפריע או עשוי להפריע לאדם המצוי בקרבת מקום או לעוברים ושבים (סעיפים 3 ו-11א) לחוק מניעת מפגעים, התשכ"א-1961) (ריבוי עבירות).

אי-נקיטת אמצעים למניעת זיהום אויר וריח בלתי סבירים מאתר לסילוק פסולת (תקנות 3, 5 ו-12 לתקנות

למניעת מפגעים (מניעת זיהום אויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת), התש"ן-1990), בשילוב עם סעיפים 11(א) ו-14 לחוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961).

עבירות אלה בוצעו, כעולה מכתב-האישום, ב-15 מקרים שונים בשים לב לממצאים שנמצאו במהלך סיורים במטמנה שביצע המשרד להגנת הסביבה, כדלקמן:

סיור אחד מיום 15.2.12.

שלושה סיורים בשנת 2014: 2.11.14, 9.11.14, 3.12.14.

אחד-עשר סיורים בשנת 2015: 26.1.15, 29.1.15, 9.3.15, 10.3.15, 23.3.15, 13.4.15, 16.6.15, 7.10.15, 8.10.15, 9.12.15, 15.12.15.

מ"ג. תמימי דעים אנו עם בית-משפט קמא שהנאשמים פגעו במעשיהם פגיעה חמורה בערכי הטבע ובאיכות החיים, וכי הענישה המוטלת על ידי בתי המשפט חייבת להביא לידי ביטוי את הצורך להרתיע הן את הנאשמים והן את הרבים מלחזור ולפגוע בערכי הטבע ובאיכות הסביבה.

עמדה זו באה לידי ביטוי בפסיקת בית-המשפט העליון.

כך, למשל, בבג"צ 4128/02 אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד נח(3) 503, עמ' 513:

"איכות החיים נקבעת על-פי איכות הסביבה. אם לא נשמור על הסביבה, הסביבה לא תשמור עלינו. מכאן החשיבות הרבה - לכל פרט ופרט ולחברה ככלל - בשמירה על איכותה של הסביבה שבה מתנהלים חיינו. "איננו מדברים עוד - כבעבר - אך בשימושי קרקע למיניהם, אלא בתפיסה סביבתית כוללת של חברה, של כלכלה ושל איכות חיים בעיר ובכפר" (השופט מ' חשין בבג"ץ 2920/94 אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה, עמותה רשומה נ' המועצה הארצית לתכנון ולבנייה [2], בעמ' 454-455). אכן, אחד האתגרים החשובים ביותר של ימינו (בעולם ובישראל) הוא זה של איכות הסביבה. יש בו ביטוי לצורך של "שמירת הטבע והנוף - מעשה בראשית - בלא שיד אדם תקלקל את מעשה הברואה" (השופט מ' חשין בבג"ץ 2920/94 הנ"ל [2], בעמ' 455). אחד הערכים החברתיים הראויים להגנה הוא זה של שמירה על משאבי הטבע. כך במישור הבינלאומי, שכן עניין לנו "בתהליך עולמי של שינוי סדרי עולם, בכל הקשור ליחסים בין בני האדם לסביבתם" (ד' פיש דיני איכות הסביבה בישראל [23], בעמ' 5). שינויים אלה מחייבים שיתוף פעולה בינלאומי שנועד לחזק את ההגנה על הסביבה (ראו י' שני "הזכות

לאיכות סביבה ראוי הכזכות אדם במשפט הבינלאומי" [25], בעמ' 298). כך גם במישור הלאומי שלנו, שכן "המדינה עוברת תהליכי פיתוח אשר משנים בצורה מהותית את תבניות הנוף" (פיס בספרו הנ"ל [23], בעמ' 8). בעניין זה טרם פותחה דייה המודעות שלנו לצורך לשמר את סביבתנו" (ההדגשה שלנו).

מ"ד. ברע"פ 699/10 דוד חזי וציון 1992 בע"מ נ' מדינת ישראל (24.11.10) (להלן: "עניין חזי וציון") הביא כב' השופט (בדימוס) א. רובינשטיין את עמדת המשפט העברי בסוגיה זו, מתוך דברי המדרש אשר בקהלת רבתי, ז', כ"ח:

"..... בשעה שברא הקב"ה את האדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, ואמר: ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הם, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם תקלקל אין מי שיתקן אחריך....".

מוסיף וכותב כב' השופט (בדימוס) א. רובינשטיין בעניין חזי וציון פסקה י"ז:

"בהקשר הפלילי, נוכח הצורך החברתי הגובר בשמירה על משאבי הטבע, ונוכח ההכרה בנזק שנגרם לכלל הציבור בשל זיהום הסביבה, ננקטת מדיניות ענישה מחמירה כלפי "עברייני סביבה"(רע"פ 244/96 כים ניר ניהול שירותי תעופה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 529; מאז אותה פרשה חלפו שנים, והצורך התחזק)" (ההדגשה שלנו).

מ"ה. ברע"פ 244/96 כים ניר ניהול שירותי תעופה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 529, נדחתה בקשת רשות ערעור בגין קנס והתחייבות כספית שהוטלו על המבקשת, בגין זיהום מי תהום בפסולת של חומרי ריסוס. בדחותו את בקשת רשות הערעור ציין, שם, כב' השופט (בדימוס) ש. לוין:

"מחומר שלפניי יוצא, לכאורה, שעד כה הטילו בתי המשפט עונשים מתונים בשל עבירות של איכות הסביבה ואם כך הוא הגיעה השעה להעלות את רף הענישה....".

מ"ו. ואכן, דומה שאין מחלוקת על הצורך להרתיע מפני ביצוע עבירות הפוגעות באיכות הסביבה, ומגמת החמרה זו באה לידי ביטוי בפסיקה הנוהגת.

כל אחד מן הצדדים שבפנינו ביקש לבסס את עמדתו בפסיקה הנוהגת והפנה בטיעוניו, הן בפני בית-משפט קמא והן בפנינו, לפסיקה שיש בה כדי לתמוך בעמדתו מנקודת ראותו הסובייקטיבית: המדינה לחומרה, והמערערים לקולא.

המגמה הכללית של הפסיקה הנוהגת היא להחמרה בעבירות שיש בהן כדי לפגוע בערכי הטבע ובאיכות

הסביבה, אך קיים מנעד של פסיקה בנושא זה שהרי על בית-המשפט לבחון כל מקרה הן לפי הנסיבות הספציפיות של מעשה העבירה והן לפי נסיבותיו של מבצע העבירה, בהתאם לעקרון הענישה האינדיווידואלית (ע"פ 433/89 ג'ורג' אטיאס נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(4) 170).

מ"ז. כך, למשל, בע"פ (מחוזי תל-אביב) 23084-02-14 **דור וצורי בע"מ ואלפונסו חסון נ' המשרד להגנת הסביבה** (29.12.14) אושר גזר-דינו של בית-משפט השלום, לפיו הוטל על החברה בע"מ קנס בסך 500,000 ₪, ואילו על המנהל הוטל קנס בסך 200,000 ₪ לרבות 60 ימי מאסר (שהומרו בערעור לעבודת שירות).

מעיון באותו פסק דין עולה, כי מדובר היה **בשני** תיקים.

בתיק האחד מדובר היה בהפעלת תחנת מעבר "פיראטית" לפסולת, בניגוד להוראות הדין הרלוונטיות. הפעילות האסורה נמשכה על-פני 934 ימים, **מבלי שהיה היתר** להפעלת התחנה.

בתיק השני יוחסה לנאשמים (שם) אותה פעילות אסורה, ובנוסף הורשעו הם גם בכך שהמשיכו בפעילות האסורה למרות שניתן צו של בית-משפט השלום שאסר עליהם לנהל עסק של הובלת פסולת, תחנת מעבר ואתר לפינוי פסולת.

נוכח כל המפורט לעיל, נראה שאין להקיש גזירה שווה למקרה שבפנינו.

מ"ח. בע"פ (מחוזי מרכז) 10594-07-14 **ארזים חברה קבלנית למיחזור ופינוי פסולת בע"מ נ' המשרד לאיכות הסביבה** (11.3.15) (להלן: "**עניין ארזים**") נדון מקרה בו ניהלו המערערים (שם) אתר לסילוק פסולת יבשה, וניסו לנהל תחנת מעבר ללא רישיון, במושב שתושביו בחרו לחיות באווירה כפרית.

מדובר היה בהר פסולת ענק מימדים שהיווה מטרד סביבתי גדול מימדים שפגע באיכות החיים של תושבי המקום.

העבירות בוצעו על פני כ-4 שנים, והאתר נותר עומד על תילו כארבע שנים נוספות למרות התראות, שימוע, אזהרות וצו בית-משפט שהורה על פינוי הפסולת. התנהגות המערערים (שם) תוארה כ"בריונות סביבתית" והתרשמות הערכאה הדיונית הייתה מזלזול בוטה בחוק, במיוחד לגבי מערער מס' 4, שאף נדון ל-60 ימי כליאה.

באותו מקרה הועמד הקנס של כל אחת משתי החברות על סך 300,000 ₪ והקנס על כל אחד מן השותפים הועמד על 200,000 ₪.

מבלי לגרוע כמלוא הנימה מחומרת העבירות בהן הורשעו הנאשמים במקרה שבפנינו, דומה, שאין לגזור גזרה

שווה בין המקרה שבפנינו לבין העבירות שבוצעו בעניין **ארזים**: ניסיון לעיסוק ללא רישיון, ויצירת הר פסולת ענק מימדים בלב מושב באווירה כפרית, על-פני תקופה של שנים.

מ"ט. ב-עפ"ג (מחוזי חיפה) 1014-09-17 (עניין **מרין השקעות**) הוגש ערעור המדינה על קולת העונש במקרה אשר בו הורשעו הנאשמים (שם) במכירה והובלה של חומרי בניין לרבות איסוף והובלת פסולת בנין והשלכתה למקרקעין שבישוב עוספיה, באזור יער הכרמל, בשטח פתוח שאינו מגודר.

בית-משפט השלום הטיל על החברה בע"מ קנס בסך 30,000 ₪. ערעור המדינה התקבל כך שהקנס הועמד על 60,000 ₪. צוין באותו פסק דין כי חובת מערכת המשפט להירתם למיגור התופעה של השלכת פסולת באופן בלתי מבוקר ולהביא לשיפור איכות הסביבה בה אנו חיים, אך לצד זאת גם צוין, שיש להביא נסיבות מסוימות לקולא בשים לב לעקרון הענישה האינדיווידואלית.

נ. בע"פ (מחוזי חיפה) 10261-08-17 **מדינת ישראל נ' שמן תעשיות בע"מ** (10.1.18) עמדה לדיון שאלת הרשעתם של נושאי משרה בכירים בגין מפגעים סביבתיים שביצעה החברה בע"מ, סוגיה שאינה עומדת לדיון בפנינו.

באותו מקרה הורשעה המשיבה בגין הפעלת מפעל המהווה מקור לריח חזק ובלתי סביר הגורם למפגעי ריח קשים בסביבתו ובניהול עסק בניגוד לתנאי רישיון העסק.

צוין שם עוד, שכנגד המשיבה והסמנכ"ל התנהלו בעבר הליכים פליליים נוספים בנושאים דומים.

על המשיבה (החברה בע"מ) הוטל באותו מקרה קנס בסך 100,000 ₪ בבית משפט השלום, ובפסק הדין שניתן בערעור הועמד הקנס על 400,000 ₪ (בנוסף להפעלת התחייבות כספית קודמת).

נ"א. בע"פ (מחוזי חיפה) 1003-09-17 **מדינת ישראל נ' דור כימיקלים בע"מ** (29.1.18) הורשעו החברה בע"מ (המשיבה) ונושאי המשרה בה בעבירת זיהום מים, השלכת פסולת וחומר מסוכן ברשות הרבים והזרמת פסולת לים.

בית-משפט השלום קבע (שם), שמתחם הקנס נע בין 100,000 ₪ ל-200,000 ₪ והעמיד את שיעור הקנס על 150,000 ₪. בערעור קבע בית-המשפט המחוזי שהמתחם ההולם נע בין 100,000 ₪ עד 300,000 ₪ וראוי היה להטיל קנס של 200,000 ₪, ואולם בסופו של דבר **לא** התערב בית-המשפט המחוזי בשיעור הקנס בציינו, שהפער אינו מלמד על חריגה קיצונית, כך שהקנס של 150,000 ₪ ש"ח נותר על כנו.

נ"ב. ב-רע"פ 8971/15 **כל בו חצי חנים בע"מ נ' מדינת ישראל** (27.1.16) נדחתה בקשת רשות ערעור על פסק-דין של בית-המשפט המחוזי.

באותו מקרה הורשעו שתי חברות בע"מ ונושאי המשרה בהן בגין עבירה של זיהום מים ולכלוך ברשות הרבים.

בית משפט השלום הטיל על אחת החברות קנס בסך 300,000 ₪, ועל החברה האחרת קנס בסך 200,000 ₪.

בית-המשפט המחוזי הפחית את הקנס של החברה הראשונה והעמידו על 230,000 ₪ ואת הקנס של החברה השנייה העמיד על 130,000 ₪.

בקשת רשות הערעור נדחתה ונקבע, בין היתר, שאין להימנע מהרשעת נושאי המשרה, ואין להקל ראש בחומרת מעשיהם של המבקשים ובפגיעה הקשה שגרמו לערכי הנוף ואיכות הסביבה.

נ"ג. עולה מכל האמור לעיל שבסוגיה העומדת לדיון בפנינו קיים מנעד של פסיקה, כשלצד החומרה החד-משמעית בה על בתי המשפט להתייחס לעבירות אלה, הפוגעות בערכי הטבע ואיכות הסביבה, ולצד מגמת הפסיקה להחמיר בענישה בגין עבירות אלה להרתעת הרבים, אין להתעלם מן העיקרון הנוהג בפסיקה ולפיו לעולם על בית-המשפט להביא בחשבון את הנסיבות הספציפיות של ביצוע העבירה לצד נסיבותיו של מבצע העבירה לפי עקרון הענישה האינדיווידואלית.

נ"ד. עקרון חשוב נוסף שאף ממנו אין להתעלם הוא העיקרון המנחה הכללי בתורת הענישה שעל-פיו גם מקום בו יש להחמיר בענישה תהא ההחמרה **הדרגתית**.

עיינו בע"פ 2247/10 **שלום ימיני ואח' נ' מדינת ישראל** (12.1.11), פסקה 79:

"מובן הדבר שאין בית המשפט כבול לעולם לרף הענישה הנוהג, ופשיטא כי רשאי בית המשפט, כשהשעה צריכה לכך, להחמיר ולהעלות את רף הענישה. יש מהפכות המתחילות מלמטה, ופעמים שהעלאת רף הענישה בעבירה כזו או אחרת נעשית על ידי הערכאות הדיוניות וזוכה בדיעבד לגושפנקא של בית משפט זה. ככלל, העלאת רף הענישה צריכה להיעשות בהדרגתיות, תוך בחינה כפולה של רף הענישה הנוהג, הן ביחס לעבירות הקונקרטיות שבפנינו, והן ביחס לעבירות אחרות בדיני העונשין. הצורך בבחינה כפולה מעין זו הוא ברור: הבחינה האחת נדרשת על מנת לשמור על עקרון אחידות הענישה, למען יושתו עונשים דומים על אלה המבצעים עבירות דומות (בהתאם לנסיבותיו של כל מקרה). הבחינה השנייה נדרשת על מנת לשמר קיומו של מדרג ענישה הגיוני בין העבירות השונות, כך שלא ייווצר מצב בו פלוני אשר הורשע בעבירה מסוימת, ישא בעונש כבד מאלמוני אשר הורשע בעבירה חמורה יותר". (ההדגשה שלנו).

וכמו כן עיינו בע"פ 2251/11 **ג'מאל נפאע נ' מדינת ישראל** (4.12.11), פסקה 7:

"עם זאת, כבר נפסק לא אחת כי בית משפט זה אינו כבול לרף הענישה הנוהג "ופשיטא כי רשאי בית המשפט, כשהשעה צריכה לכך, להחמיר ולהעלות את רף הענישה" (עניין ימיני, פסקה 79. ראו גם: עניין פס, עמ' 545; ע"פ 7014/06 מדינת ישראל נ' לימור, פסקה 76 ([פורסם בנבו], 4.9.2007); רע"פ 5198/01 ח'טיב נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 769, 775-774 (18.10.2001); ע"פ 3015/98 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 5 ([פורסם בנבו], 10.10.2000); עניין עובדיה, פסקה 5), ובלבד שהדבר ייעשה באופן הדרגתי, תוך בחינה של רף הענישה הנוהג ביחס לעבירות הקונקרטיות וכן ביחס לעבירות אחרות (ראו עניין ימיני, פסקאות 79, 85)". (ההדגשה שלנו).

נ"ה. בחזרה לענייננו: ציינו כבר, שתמימי דעים אנו עם בית-משפט קמא שעל בתי המשפט להתייחס בחומרה הראויה לעבירות הפוגעות באיכות הסביבה, מסוג העבירות בהן הורשעו הנאשמים במקרה שבפנינו, ומגמת הפסיקה היא להחמיר בענישה לצורך הרתעה, אך כאמור, החמרה זו חייבת להיעשות בהדרגתיות.

נוסיף, שלטעמנו היה מקום בענייננו ליתן בשיקולי הענישה משקל גבוה יותר לחלוף הזמן מאז ביצוע העבירות, ובעיקר לכך שבמהלך הזמן חלו שינויים רבים לטובה, משנסגרה המטמנה הישנה ונפתחה המטמנה החדשה.

המטמנה נשואת הדיון כאן, שפעלה עד שנת 2015, מיצתה למעשה את הקיבולת שלה ובספטמבר 2016 נפתחה מטמנה חדשה ומודרנית שההשקעה הכוללת בה הסתכמה ב-40 מיליון ₪. הסטנדרטים במטמנה החדשה אמורים להיות גבוהים יותר ומתקן חדש לתשטיפים בעלות מיליוני ₪ מצוי בהקמה.

בגזר-דינו של בית-משפט קמא (עמ' 8) מצוטטים דבריו של מר נחמן שגב, המשמש כיו"ר הדירקטוריון של חברת הניהול מאז דצמבר 2017, בעמ' 185 לפרוט', ואשר העיד מטעם ההגנה במסגרת הראיות לעונש.

גם אם, כדברי ב"כ המדינה, הקמת המטמנה החדשה נובעת מרצון המערערות להתפרנס לאחר שהמטמנה הישנה מיצתה את הקיבולת שלה, הרי אין לכחד שבהתקנת מטמנה חדשה המצוידת בתשתית ובטכנולוגיה מודרנית עשוי לחול שיפור של ממש שממנו תפיק תועלת הסביבה כולה.

נ"ו. מטעם המדינה העידה במסגרת הראיות לעונש גב' מירה עופר, מרכזת ענף פסולת מוצקה, מחוז צפון, המשרד להגנת הסביבה (עמ' 181-183 לפרוט') אשר מסרה כי עדיין מצאה בסיור מיום 30.10.19 שני ליקויים: פסולת גלויה שלא כוסתה בעפר כנדרש, ומד מפלסים שאינו פועל, בהוסיפה, שנקבע מפגש לדיון עם נציג המערער על הליקויים ולביצוע סיור נוסף.

בהמשך ציינה גב' מירה עופר:

"בסיכום הוא הסביר ולקח אותנו להראות שנושא הכיסוי בוצע. הם ניקו וסידרו את הדברים. מד התשטיפים עדיין לא תוקן, נאמר לנו שהוא יתוקן... לא מדובר בתיקון פשוט..." (ההדגשה שלנו).

הגב' עופר מסרה עוד, שקיימות תלונות רבות על ריח מצד תושבי האזור, אם כי העדה עצמה לא חשה בריח בשעה שסיירה במקום, ומשנשאלה האם יכול להיות שמדובר בזבל פרות השיבה: **"יכול להיות"** (עמ' 182 לפרוט').

בחקירתו הנגדית על ידי ב"כ המערערות נשאלה הגב' עופר האם מסכימה היא באופן כללי ששיתוף הפעולה של המטמנה והמנכ"ל, לרבות קיום סיורים, ושיתוף פעולה עם הפיקוח, הוא תקין וחיובי, והשיבה על שאלה זו בחיוב.

נ"ז. על-יסוד כל האמור לעיל, דהיינו, מחד גיסא, הצורך בהחמרת הענישה, אם כי באופן **הדרגתי**, ומאידך גיסא, חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות, פתיחת מטמנה חדשה בספטמבר 2016 שהיא עתירת השקעה בכל הנוגע לאמצעים טכנולוגיים בעלי סטנדרטים גבוהים, ושיתוף הפעולה הקיים בין המערערות לבין גורמי הפיקוח שבמשרד להגנת הסביבה, סבורים אנו, שיש מקום למתן את שיעורי הקנסות וההתחייבויות שהוטלו על המערערות בגזר-דינו של בית-משפט קמא, וכך אנו מחליטים.

באשר למערערת מס' 2 ראוי להדגיש, שמעורבותה בניהול אתר המטמנה היא מאז חודש מאי 2014.

נ"ח לסיכום הדברים, אנו דוחים את הערעור על הכרעת הדין.

באשר לגזר הדין, אנו מקבלים חלקית את הערעור ומעמידים את הקנס שהוטל על **המערערת מס' 1** על סך של 400,000 ₪ (חלף הסכום שפסק בית-משפט קמא) והתחייבותה הכספית תעמוד על 800,000 ₪.

כל סכום שהספיקה המערערת מס' 1 לשלם על חשבון הקנס שהוטל עליה יופחת כמובן מן הקנס הנ"ל של 400,000 ₪.

את הקנס שהוטל על **המערערת מס' 2** אנו מעמידים על סך של 200,000 ₪ (חלף הסכום שפסק בית-משפט קמא) והתחייבותה הכספית תעמוד על 400,000 ₪.

כל סכום שהספיקה המערערת מס' 2 לשלם על חשבון הקנס שהוטל עליה יופחת כמובן מן הסך הנ"ל של 200,000 ₪.

הקנסות ישולמו לזכות הקרן לשמירת הניקיון.

מתכונת תשלום הקנסות, או תשלום יתרת הקנסות, תהיה כפי שקבע בית-משפט קמא, דהיינו, עשרה תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.3.2020 ועד לסילוק המלא בפועל. מתכונת זו תעמוד בעינה, בכפוף, כמובן, לשיעור המתוקן של סכומי הקנסות על-פי פסק דינו.

המזכירות תמציא את העתק פסק הדין אל:

ב"כ המערערות: עו"ד מאיר היר, ירושלים.

ב"כ המשיבה: עו"ד אסף תומר, הרצליה פיתוח.

ניתן היום, כ"ד תמוז תש"ף, 16 יולי 2020, בהעדר הצדדים, בשים לב להסכמתם שניתנה בישיבת 18.6.20.

א' בולוס, שופט

כ' סעב, שופט

י' גריל, שופט עמית
[אב"ד]